

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. III. Sub qua culpa, & pœna excommunicati vitandi sint?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

liis in processionibus, & litiis publicis ire, nec comitari Sacram Eucharistiam, quando cum pompa, & recitatione Psalmorum defertur ad infirmos: Et quamvis possint concionem sacram audire, non possunt tamen concionari, aut discipulos docere, aut cum aliis discipulis lectioni interesse; ut communiter docent contra Henr. Nec possunt aqua benedicta uti, cum sit quoddam Sacramentale, valorem habens ex meritis Ecclesiae, ut docent Bonac., Ugolin., & alij contra Machado. Quod si excommunicatus non toleratus missae assistat, nec possit ab Ecclesia expelli, relinquenda est missa incepta, dummodo non sit inceptus Canon, idest, *Te igitur*; ut docent Bonac., Henr., Reginald.; Suar.: Alii vero cum Sayr., Sot. Vasqu., Leand. disp. 7. quaest. 38. probabilius docent, etiam incepto Canone, relinquendam esse, dummodo non sint dicta illa verba, *Qui pridie &c.*, quibus censetur incipere consecratio; tunc enim missa usque ad sumptionem perficienda est.

Tertio prohibetur, *Vale*, hoc est salutare excommunicatum verbis honorificis, aut aperiendo caput, illi assurgendo, dando locum, &c.; haec enim sunt signa salutationis, & quaedam communicatio. Potest tamen saluari verbis deprecativis dicendo, verbi gratia, Deus te convertat, illuminet, &c. Magnatibus, & Judicibus excommunicatis ex vi juris non licet caput aperire, sed ex consuetudine in utilitatem fidelium introducta, ad vitandas rixas, inimicitias, aut damnum aliquod, licitum est. Ita Henr., Filliuc., Bonac. apud Leand. disp. 13. quaest. 20. Immo universim prohiberi solam verbalem salutationem, non vero alia signa urbanitatis, docet Turrian., Sayr., Dian. part. 5. tract. 9. resol. 116. Quamvis autem opposita sententia sit probabi-

lior, expedit tamen saepe juxta illam opinionem operari potius, quam exponere se periculo peccandi venialiter aperiendo caput, vel alia hujusmodi urbanitatis signa exhibendo erga excommunicatum vitandum; Praefertim quia Apost. dicendo, *Nec Ave ei dixeritis*, videtur solum verbalem salutationem erga excommunicatos inhibuisse.

Quarto prohibetur *Communis*, videlicet communicatio externa in habitatione, societate, contractu, &c., unde non possumus cum excommunicato vitando in eadem domo, ut focii, habitare; possumus tamen in eadem domo esse, si materialiter tantum cum illo cohabitemus, videlicet ita ut simus in diverso cubiculo, lecto, & mensa, & pro diversis negotiis, &c.

Demum prohibetur *Mensa*, hoc est, quod in eadem mensa, seu triclinio cum excommunicato comedamus.

ARTICULUS III.

Sub qua culpa, & poena excommunicati vitandi sint?

- I. *Communicatio in rebus civilibus fert de se veniale; in divinis vero mortale.*
- II. *Mortaliter peccat, qui communicat cum excommunicato in rebus civilibus ex contemptu. At non dicitur operari ex contemptu, qui frequenter delinquit, sed qui ex motivo contemptus legis, aut legislatoris delinquit.*
- III. *Sicut etiam qui cum excommunicato vitando communicat in crimine criminoso; aut si excommunicentur communicantes cum excommunicato.*
- IV. *Communicatio in divinis cum excommunicato admittit materia peccati vitanda.*

vitatem, qua a mortali excuset.
Num sit veniale cum illo privatum Horas recitare?

V. Sine mortale frequenter in actionibus civilibus cum eo communicare?

VI. Excusant a culpa communicantem cum excommunicato Utile, Lex, Humile, Res ignorata, Necessitas.

VII. In quibus casibus conjuges excommunicati nequeunt invicem communicare? Et quid de famulis? Quid de Sponsis? Quid de filiis erga Parentes excommunicatos?

VIII. Quanam ignorantia; & quanam necessitas excusat?

I. **Q**uæritur primo; Quam culpam, & poenam incurrat, qui communicat cum excommunicato vitando?

Respondeo, quod qui communicat cum eo in rebus civilibus, & actionibus humanis, regulariter peccet tantum venialiter, & excommunicationem minorem incurrat; etenim in his communicare reputatur materia levis. Qui vero communicat in divinis, verbi gratia, audiendo cum eo Sacrum, peccat mortaliter; cum hæc non sit materia levis; quamvis etiam excommunicationem minorem incurrat. Et eodem modo ipse excommunicatus, si cum aliis communicet in humanis, peccat venialiter; si vero in divinis, peccat mortaliter, sed excommunicationem minorem non incurrit; quia hæc a jure solum fertur in eos, qui cum excommunicato communicant. Ita communiter Doctores contra Fabrum, & alios apud Leand. disp. 14. quæst. 1., & Dian. part. 5. tract. 9. resol. 2., qui putant etiam per communicationem in humanis cum excommunicato peccari mortaliter, eo quod incurratur poena excommunicationis minoris, quæ magna est, cum privet perceptione

Sacramentorum. Sed ut alias diximus, hæc non reputatur poena gravis, cum possit facile tolli.

II. Notandum tamen primo, quod si quis communicet etiam in humanis cum excommunicato, sed ob contemptum Superioris, vel clavium, peccat etiam mortaliter, & minorem solum excommunicationem incurrit: Ut autem quis dicatur id facere ex contemptu, non satis est, quod frequenter communicet cum excommunicato, ut docent D. Th. Avil., & alii apud Leand. quæst. 2. contra Suar., Con., Filliuc. apud Bonac. disp. 2. punct. 2.; quia potest quis absque contemptu præcepti ex sua passione committere frequenter leves transgressiones illius præcepti; Quare operari in contemptum legis, aut legislatoris est, contemptum esse causam transgressionis; quod certe semper est peccatum grave, quamvis transgressio sit in materia levi; juxta illud Proverb. 18. *Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.* Etenim objectum actus contemnentis legem, aut legislatorem non est quid leve: Quare quando quis contemnit præceptum Superioris, quia præceptum Superioris est, semper graviter peccat: Si vero illud contemnat, quia est in materia levi, venialiter tantum peccat.

III. Notandum secundo, peccare etiam mortaliter, sed majorem excommunicationem incurere eum, qui scienter, hoc est sine ignorantia etiam crassa communicat cum excommunicato vitando in crimine criminoso, seu in illo, propter quod excommunicationem contraxit præbendo illi auxilium, consilium, vel favorem, &c. relate ad tale delictum; dummodo ista participatio in crimine criminoso sit post contractam censuram ab excommunicato, & non sit in materia levi; ac demum sit cum

cum excommunicato nominatim denunciato, non vero cum publico Clerici percussore. Ita habetur in cap. *Nuper*, de *sententia excommunicat.* Quare si Episcopus Clericum excommunicet ob ludum alearum; & deinde cum eo ipse Episcopus luderet, hic peccaret mortaliter, & majorem excommunicationem incurreret latam a jure ob communicationem in crimine criminoso. Solus Papa excommunicationem hanc non incurreret, quia, ut supra diximus, cum sit conditor juris, non est capax censuræ; nisi quando in hæresim incideret, ex cap. *Si Papa*, disp. 40. Porro ab excommunicatione contracta ob communicationem in crimine criminoso ille solum absolvere potest, qui potest absolvere ab excommunicatione principali.

Notandum tertio, peccare pariter mortaliter, & majorem excommunicationem incurrere eos, qui cum excommunicatis communicant, quando excommunicantur etiam ii, qui cum excommunicatis participant; ut habetur in cap. *Quod in dubiis*, de *sententia excommunicat.* Verum tamen est, quod Judex inferior Papa, ut valide excommunicet participantes in locutione, & convictu humano cum excommunicato ab eodem Judice, debeat prius nominatim illos monere, ne communicent cum tali excommunicato, & quidem triplici monitione canonica, vel una pro tribus: Ad excommunicandum vero participantes cum excommunicato ab alio Judice, seu a jure communi, vel statuto particulari non prærequiritur ista monitio specialis, sed sufficit illa generalis, videlicet, Excommunico omnes communicantes cum tali excommunicato. Ita Avil. 2. part. cap. 5. disp. 10. dub. 5. cum communi Doctorum ex Gloss. in Cap. *Statimus*. Et ratio diversitatis est, quia Judices

feverius curant observari excommunicationes latas a se, quam latas ab aliis.

IV. Notandum quarto, peccare mortaliter, & majorem excommunicationem incurrere Clericum, qui scilicet, & sponte (hoc est non ductus metu aliquo, aut vi, etiam levi) admittit ad officia divina excommunicatum nominatim a Papa, & denunciatum; ut habetur in cap. *Significavit*, de *sententia excommunicatis*; Ubi talis excommunicatio ipsi Papæ reservatur. Et in *Clement. 1. de sepulturis* excommunicatur etiam, qui scilicet, & propria temeritatis audacia præsumit sepelire in loco sacro excommunicatum vitandum.

Notandum ultimo, dari aliquando parvitatem materiæ in communicatione in divinis; ut si quis principium missæ usque ad epistolam audiret cum excommunicato vitando; in quo casu tantum venialiter peccaret: Et ex Vasq., Sayr., Covarr., Hurt. disp. 9. distic. 2. probabile est etiam venialiter peccare, qui recitat privatim officium cum excommunicato; quia nomine divinorum solum veniunt sacramenta, Ecclesiastica sepultura, & Officia Ecclesiæ solemnia; Officium autem privatum non est primario, & per se vi excommunicationis prohibitum; unde censetur in suo genere materia levis. Et idem dicendum ex Henr., Cajet., & aliis apud Hurt. loc. cit. de communicatione in rebus Ecclesiasticis, quæ sint humana; Verbi gratia, in collatione beneficii, ejusque receptione, in exercitio jurisdictionis Ecclesiasticæ, &c., Censetur enim esse venialis culpa talis participatio in ratione communicationis cum excommunicato; quamvis mortale sit, ex cap. *Nullitatis*, quæ inducitur ratione excommunicationis.

V. Quæritur secundo; An qui frequenter communicat in actionibus ci-

vili-

vilibus cum excommunicato vitando, peccet mortaliter, etiamsi id non faciat ex contemptu?

Respondent Avil., & Sayr. negative; quia quod est de se veniale, per multiplicationem actuum non evadit mortale. Sed Bonac. quæst. 2. punct. 6. cum Suar., Filliuc., Con. dub. 14. affirmat, quia præceptum hoc non obligat sub gravi, nisi materia parvas, aut indeliberatio excuset, ut constat ex reliquis præceptis, & ex cap. *Si vere*, de sententia excommunicationis; atqui quando quis frequenter communicat cum excommunicato, quamvis singuli actus sint materia levis; at multitudo actuum, si sumatur per modum unius, constituit materiam gravem; non fecus ac multa parva furta, & multa parvæ negligentia; aut omissiones in recitatione officii, & observatione rubricarum in missa: ergo frequens huiusmodi communicatio probabilius est peccatum mortale.

VI. Quæritur tertio; In quibus casibus liceat cum excommunicato vitando communicare?

Respondeo, licere in quinque casibus comprehensis in eo versiculo a Gloss. relato in cap. *Cum desideres*, de sententia excommunicationis, ubi dicitur:

*Hæc anathema quidem solvunt, nec possunt obesse,
Utile, Lex, Humile, Res ignorata,
Necesse.*

Primo itaque per verbum illud, *Utile*, denotatur, quod citra culpam, etiam venialem, & absque incurfu in excommunicationem minorem possumus communicare cum excommunicatis vitandis, quando intervenit aliqua utilitas sive spiritualis, sive temporalis, sive propria, sive aliena; cummodo aliter ea haberi non possit; Quare possumus ab excommuni-

cato petere consilium, eleemosynam, favorem, corporis curationem, eius concionem audire, debitum exigere, necessaria emere, &c.

Præterea possumus illum ad concionem admittere, monere, ut resipiscat, quando speratur fructus, & eatenus solitam honorificam salutationem præmittere, legere coram illo librum pium, recitare cum eo privatam orationem, qua petatur a Deo ejus conversio: Possumus opem, consilium, & favorem illi præstare, ne grave aliquod damnum subeat; quia Ecclesia, ut notat August. in psalm. 114., injungendo separationem ab excommunicato, non præcidit dilectionem. Demum potest ipse excommunicatus licite non solum eleemosynam, vel consilium, &c. ab alio petere, sed etiam debitum exigere. Quamvis enim Medin., & Sayr. velint, quod possit debitor solutionem differre usque ad absolutionem excommunicati; hoc tamen communiter rejicitur, quia solutio debiti est juris naturalis, atque adeo differri non potest per jus positivum, quod est minus jure naturali.

Secundo per verbum illud *Lex* intelligitur, licitum esse uxori, quæ est sub lege viri, communicare cum suo conjugate excommunicato: Et eadem est ratio de marito relate ad uxorem excommunicatam; ut docent D. Th., Henr., Hurt. disp. 9. diff. 4. & alii communiter: Et sicut potest exigi debitum pecuniarium ab excommunicato, atque illi reddi, ita pariter debitum conjugale. Ratio est, quia difficilis est conjugum separatio. Quod tamen non militat de sponso de futuro relate ad sponsam; Unde si isti sint excommunicati, non possunt licite matrimonium contrahere; quamvis si contrahant, possunt licite communicare in iis, quæ ad domus gubernationem spectant, ut docet Bonac.

nac. quaest. 2. punct. 4. ex Ugolin. contra Suar., & Filiuc.

VII. Non possunt tamen conjuges excommunicati communicare in aliquibus casibus; Primo in crimine criminoso; unde si excommunicatio lata sit in causa matrimonii, eo quod dubitetur, an sit legitime contractum, non potest conjux petere, aut reddere debitum. Secundo non possunt communicare in divinis, ut docet probabilior Doctorum sententia; quia in iis uxor non est subiecta marito: Quamvis alii Doctores hanc etiam communicationem permittant, ut dicemus de famulis; quia privilegium communicandi cum conjugate excommunicato late est interpretandum. Demum nec possunt communicare, quoties alter petit divortium ab altero; cum cesset pariter subiectio. Ita Bonac. loc. cit.

Tertio per verbum *Humile* significatur licitum esse communicare cum excommunicatis causa subiectionis: Possunt itaque subditi cum suo Superiore, servi cum dominis, filii cum parentibus, milites cum suo Duce, Gener, Nurus, Privignus communicare communicatione usuali, & ordinaria; non tamen in crimine criminoso, ex cap. *Quoniam multos*, quaest. 3. Ratio est, quia per excommunicationem non eximitur subditus a subiectione sui Superioris: ergo debet illi quantumvis excommunicato praestare obsequia debita, ut prius.

Hinc inferitur primo, non solum famulos, qui pretio inserviunt, sed etiam qui serviunt gratis, & famulos rusticanos, seu agricolas posse cum suis dominis excommunicatis communicare; quia in Cap. adducto *Quoniam multos* generaliter conceditur famulis communicatio in humanis: Imo probabile est juxta Bonac., & Con. contra Suar., & Filiuc., quod etiam famulus, qui necessitate non cogente cepit inservire domino excommuni-

cato, possit cum illo communicare; quamvis peccarit obligando se ad illi inserviendum; Non fecus ac Sponsa contrahens matrimonium cum excommunicato peccat contrahendo, sed tenetur deinde cum illo in humanis communicare.

Inferitur secundo, quod servus cum conservo, & frater cum fratre excommunicato (cum neuter sit alteri subiectus) non possint invicem communicare per se, & directe; possunt tamen per accidens, quatenus eidem domino debent inservire, vel cohabitare, & communicare cum eodem Patre.

Inferitur tertio, Clericum posse suo Episcopo excommunicato inservire solum, dum est in ejus famulatu, non vero quando extra ejus familiam commoratur, ex cap. final. *de Exceptione Praelatorum*.

Inferitur quarto, Vassallos posse quidem tributum solvere suis dominis temporalibus, quia per excommunicationem illorum a tali debito non eximuntur; non possunt tamen cum illis communicare, nec tenentur illis obedire; ut docent Henr., Filiuc. apud Bonac. num. 40. ex cap. *Nos Sanctorum* 15. quaest. 6. contra Pal., & alios. Ratio est, quia jus eximit tales subditos a subiectionis jurisdictione in cap. *ultim. de Pœnis*.

Dubium est; Utrum famuli, & alia hujusmodi personae subiectae communicare possint cum suis Superioribus in divinis? Communiter Doctores cum Suar., Avil., Con., Bonac. num. 38. docent, posse in iis tantum, quae concernunt subiectionem, & famulatum; Unde famulus recitare potest officium cum domino excommunicato, & cum eo missam audire, si ad hoc vocetur; quia haec spectant ad subiectionem famulatus; Et eadem est ratio de filiis relate ad parentes; & ut supra innuimus, de uxore relate ad

ARTICULUS IV.

De Excommunicatione minore, ejusque causa, & effectibus.

- I. Quid sit minor Excommunicatio? Et quam ob causam incurratur?
- II. Ea non incurritur ob culpam ex imperfecta deliberatione venialem.
- III. Per illam fidelis directe privatur passiva Sacramentorum participatione, & indirecte Beneficiorum collatione, necnon electione, ac presentatione ad illa.
- IV. Eam violans celebrando missam, irregularitatem non incurrit.
- V. Num ea innodatus valide Sacramentum Penitentiae recipiat?
- VI. Si hic ad Beneficium eligatur scienter, electio videtur non esse irrita, sed irritanda.
- VII. Conferendo Sacramenta, nisi simul recipiat, probabilius non peccat.
- VIII. Communius negant, posse simplicem Sacerdotem ab ea absolovere.

I. **E**Xcommunicatio minor est Censura Ecclesiastica separans fidelem a passiva Sacramentorum receptione. Ita communiter definitur: Ea dicitur Minor relate ad Majorem, & ad effectus illius. Nunquam autem ab homine, sed dumtaxat a jure ferri solet usu in Ecclesia recepto isthac excommunicatio.

Quæritur nunc primo; Quam ob causam incurratur?

Respondeo ex dictis, incurri propter participationem in rebus prohibitis cum excommunicato excommunicatione majore non tolerato; Unde fit, non incurri per participationem cum excommunicato tolerato, aut cum excommunicato excommunicatione minore: Incurritur tamen non solum per participationem in divinis, atque adeo quando participatio est peccatum

ad maritum, cui pariter est subjecta: Contra vero filius non potest Patri excommunicato ministrare Sacramenta; nec coram eo Sacrum facere; quia talis communicatio non spectat ad rationem subjectionis, quam habet erga Patrem.

VIII. Quarto per verbum *Res ignorata* significatur, excusare ab incurrenda censura per communicationem cum excommunicato ignorantiam sive juris, sive facti: Et quidem etiam ignorantia vincibilis excusat, (modo non sit affectata, quæ comparatur scientiæ) ut docent Suar., Hurt., Con. contra Bonac., & alios; qui putant, solam ignorantiam invincibilem, quæ excusat a culpa, excusare a censura. Ad ignorantiam revocatur dubium; unde qui dubitat, an aliquis sit excommunicatus, non tenetur illum vitare.

Quinto demum per particulam, *Necesse*, significatur excusare necessitatem sive spiritualement, sive temporalem, non solum extremam, & gravem, sed etiam communem; ut constat ex dicto *Cap. Quoniam multos*, & ex citatis Doctoribus; Unde licite possum excommunicato vitando dare eleemosynam, tradere illi equum ad iter agendum, si alioquin non soleat pedester iter agere; Et eodem modo possum ab illo petere eleemosynam, & equum ad iter agendum, consilium, auxilium, &c., Nec teneor contractum societatis cum eo initum dissolvere. Excusatur etiam, qui per vim cogitur interesse sacro cum excommunicato; quia hoc non est de se intrinsece malum; non potest tamen per metum ullum simulare administrationem Sacramenti; quia hoc est contra reverentiam Sacramentis debitam, ut constat ex *propof. 29.* damnata ab Innoc. XI.